

Bijbelse spiritualiteit van DE WEG: gericht op mens en aarde **Reflecties bij de Psalmen 25 en 27 en Lukas 2,22-40**

Welkom

Aan ieder van jullie welkom in deze viering, die we zoals steeds plaatsen onder de hoede van de ENE, die we aanspreken als moeder én vader, als zoon én mensenbroeder en als inspirerende Gees in ons midden.

Vandaag gaan we voor onze viering op pad met psalmen 25 en 27. Twee psalmen waar vanuit vertwijfeling maar tegelijk ook vertrouwwol wordt gevraagd te mogen zien waar het op aan komt om de weg door het leven te gaan.

De weg is in elk geval een weg gericht op mens en aarde, maar, zoals de psalmen zeggen, geïnspireerd door dieper kijken, vanuit een halt houden: 'Ene, leer mij uw betrouwbaarheid kennen en uw onderwijs verstaan' zegt psalm 25 en in psalm 27 lezen we: 'Wijs mij uw weg Ene, leid mij op een effen pad'.

Het is in geen geval een weg onttrokken aan de realiteit van alle dag, want het gegrond zijn in de betrouwbaarheid en waarheid van de Ene waar de psalm van spreekt belet niet oog te hebben voor wat rondom ons gebeurt en waar wij toe opgeroepen worden.

Een verhaal over de Rabbijn van Krakau verwoordt het als volgt:

"Eens kwam de Rabbijn van Krakau de kamer in waar zijn zoon in diep gebed verzonken was. In de hoek van dezelfde kamer stond een wieg met een huilend kind. De rebbe vroeg zijn zoon: "Hoor je niet dat het kind ligt te huilen?" De zoon zei: "Vader, ik was in God verzonken." Toen zei de rebbe: "Wie in God verzonken is, ziet zelfs de vlieg die op de muur kruipt."

Of met andere woorden, bijbels leven trekt je niet weg uit deze wereld en niets hoeft aan je aandacht te ontsnappen, het wenen van het kind niet, zelfs die vlieg niet.

Een effen pad zoals de psalmist in psalm 27 vraagt is de weg van de Ene zeker niet. Vandaar ook dat bijna alle psalmen en ook de profeten spreken over kronkelende paden en vanuit woestijn of wildernis. Het is vandaag Maria Lichtmis en ook bij Lukas horen we al vanaf het begin dat de weg die Jezus zal gaan geen pad over rozen zal zijn. Maar daarover straks meer.

Om ons geloof, ons vertrouwen in die weg uit te drukken willen we samen met de woorden van Huub Oosterhuis bidden:

Bij wijze van openingsgebed: IK GELOOF IN ÉÉN
(uit Huub Oosterhuis, Kom bevrijden, p. 62)

Ik geloof in Eén
die naar het woord van Jezus en van zijn gemeente hier op aarde,

die naar het levend woord der Schriften Israëls en der profeten,
die naar ons hart verhoopt de schreeuw der mensen hoort:
het hulpgeroep, het bittere geschrei van mensen overal op aarde,
die hun lijden ziet, hun namen kent,
die is afgedaald om te bevrijden:
die mensen stuurt naar mensen in nood,
die komen zal in zijn Messias
bron van levenskracht en licht
woord van licht en bevrijding
geest van licht en volharding.
Gij alleen zijt waardig
genoemd te worden: God
liefde in ons en boven ons uit.
Zo moge het zijn.

Lied: Grote goedheid (Liedboek p. 69)

Vandaag Lichtmis

Vandaag wordt in de Kerk het feest van Lichtmis gevierd. Exact 40 dagen na Kerstmis. In de bijbel is 40 een vaak terugkerend merkwaardig getal: 40 jaar woestijn om van het slavenland Egypte te gaan naar het Land dat is toegezegd; 40 dagen en nachten die de ontgoochelde profeet Elia door de woestijn onderweg is naar de berg Horeb; Jezus die 40 dagen in de woestijn verblijft voor hij zijn publiek optreden begint; de Hemelvaart van Jezus wordt ook door Lukas gesitueerd op 40ste dag na de Opstanding. 40 is ook de getalswaarde van de Hebreeuwse letter MĒM, die water of ook chaos betekent. We luisteren nu naar de tekst van Lukas 2,22-40, waarop het feest van Lichtmis is gebaseerd.

Eerste Schriftlezing: Lukas 2, 22-40

Toen volgens de Thora van Mozes
'de dagen van hun reiniging waren vervuld',
brachten zij hem naar de tempel in Jeruzalem om hem te laten zien aan DE ENE.
En zie, er was een mens in Jeruzalem met de naam Simeon.
Deze mens was rechtvaardig en toegewijd, hij verwachtte de
vertroosting van Israël en heilige geest was met hem.
Hij had door die heilige geest de voorzegging ontvangen dat hij de dood niet zou zien
eer hij zou hebben gezien de messias van DE ENE.
Door die geest gedreven was hij naar de Tempel gekomen.
Toen de ouders de kleine jongen daar brachten, Jezus, om met hem te doen
naar de gewoonte van de Thora,
ontving hij hem in zijn armen en zegende God en sprak:
*Nu zult gij, onze God, uw dienstknecht vrij laten gaan volgens uw groot woord, in vrede.
Want mijn ogen hebben uw bevrijding gezien
die gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volkeren:
licht dat ook aan vreemde volkeren wordt geopenbaard en dat uw volk Israël doet stralen.*

Zijn vader was daar, en zijn moeder - zij stonden verbaasd

dat deze woorden over hem werden gesproken.

Simeon zegende hen en sprak tot Marjam, zijn moeder:

*Zie, deze hier is gesteld tot ondergang en tot opstaan van velen in Israël,
tot teken van tegenspraak*

- een zwaard zal uw ziel doorklieven –

opdat de plannen van vele harten openbaar zullen worden.

Ook Hanna was daar, een profetes, dochter van Fanuël, uit de stam Aser.

Zij was heel ver op de weg van haar dagen.

Vanaf haar eerste geslachtsgemeenschap had zij zeven jaren met haar man geleefd. Zij was weduwe, vier en tachtig jaar ongeveer.

Zij was altijd in de Tempel,

zij diende, nacht en dag, in vasten en gebed.

Dit eigen uur trad zij naar voren en dankte God en sprak over hem tot allen die vol hoop uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem.

En toen zij alles hadden volbracht volgens de thora van DE ENE, keerden zij terug naar Galilea, naar hun stad Nazaret.

De kleine jongen groeide op en werd vol kracht en wijsheid en Gods genade was met hem.

Om ons te verbinden met Kerstmis, het feest van 40 dagen terug, zingen we het lied:

Lied: Licht in onze ogen (p. 40)

Tweede Schriftlezing: Psalm 25 (fragmenten)

Aan u, o Ene, geef ik mijn zaligheid-en-ziel!

Bij u, mijn God, wist ik mij veilig:

maak mij niet beschaamd, laten mijn vijanden niet over mij lachen!

Dat ook al wie hopen op u niet worden beschaamd,
beschaamd worden wel zij die achteloos ontrouw zijn.

En Ene, maak mij bekend met uw wegen, uw paden, wil mij die leren!

Voer mij over mijn weg in trouw aan u en leer mij,

want gij zijt de God die mij redt,

op u ben ik blijven hopen heel de dag!

Gedenk, Ene, uw ontferming en uw vriendschap,

want die zijn het kostbaarste wat bestaat!

Houd niet in gedachten de vergissingen van mijn jeugd.

gij, gedenk mij naar uw vriendschap en vergeving,

Ene, omwille van uw goedheid!

Door en door goed en rechtuit is de Ene,

daarom laat hij zondaars niet vallen en wijst hij hun de weg.

Ja, hij voert gebukten langs de weg van zijn recht,

en leert armen en vernederden zijn weg.

Komen wil de Ene langs de paden van vriendschap en trouw

voor wie zijn verbond en zijn overeenkomsten houden.

Laten wij de Ene vrezen, want déze God wijst ons de Weg

en behoedt ons voor de valstrikken op de weg.
Scheep ruimte voor mijn hart, zo benauwd,
Leid mij weg uit al wat mij benart.
Vijanden heb ik te veel, zie het aan,
zij haten mij omdat ik uw wegen probeer te gaan.
O God, Bewogen Nabije,
bevrijd Israël uw volk, uit al wat het benauwt,
wanneer het uw wegen van recht en vrede gaat!

Overdenking (Paul De Witte)

(1)

In de lezing uit Lukas 2 over de opdracht van Jezus in de tempel maken we kennis met twee mensen: Simeon en Hanna. Lukas heeft deze namen geplukt in het Oude Testament.

Hanna (begin van het eerste boek Samuël) wordt na een lange periode van onvruchtbaarheid toch moeder van een zoon: Samuël, waardoor ze niet enkel de geliefde is maar ook de gezegende wordt. Deze Samuël groeit uit tot een profetische figuur die het volk waarschuwt voor de keuze van een koning op de wijze van de andere volkeren (1 Samuël hoofdstuk 8), die telkens weer kan uitgroeien tot een trumpiaanse onderdrukkende potentiaat. Nadat ze moeder is geworden zingt ze haar lied van bevrijding dat Lukas heeft geïnspireerd bij de compositie van het Magnificat.

Simeon is de naam van de enige overlevende van de Makkabeese broeders in hun gewapende opstand tegen de Hellenistische overheersing onder leiding van Antiochus IV die zichzelf Epifanes noemde: een verschijning van God. Nadat al zijn broeders zijn gesneuveld neemt hij de leiding en wordt Hogepriesterr en Koning in Jeruzalem. Die periode van Antiochus IV – rond 170 voor het begin van de gangbare jaartelling – wordt in het jodendom ‘de gruwel van de geschiedenis’ genoemd.

Hanna hoefde hier niets meer te zeggen, want haar oude lied was al gekend via het Magnificat. Simeon echter neemt wél het woord en spreekt zeer indringende profetische woorden: *deze jongen hier is gesteld tot ondergang en tot opstaan van velen in Israël, tot teken van tegenspraak - een zwaard zal uw ziel doorklieven – opdat de plannen van vele harten openbaar zullen worden.*

Deze profetische woorden zeggen iets over de weg die déze Jezus zal gaan: hij zal de plannen van de machtigen ontmaskeren en daardoor zal hij worden tot een teken van tegenspraak tussen voor- en tegenstanders.

(2)

Dat brengt ons bijna naadloos bij Psalm 25 waarin we horen hoe het mensen kan vergaan die de woorden van het Magnificat proberen waar te maken. Het kernwoord van deze Psalm die we hebben beluisterd is “het gaan van de WEG”. Deze Psalm roept de lezer op tot een horizontale spiritualiteit: het is hier en nu, binnen de context van onze menselijke geschiedenis, dat deze woorden moeten worden waar gemaakt.

Uit ervaring weten we dat de keuze voor de WEG VAN DE THORA vaak niet in dank wordt aanvaard. Denken we maar de aan de reactie van Trump en Musk op de woorden die de vrouwelijke Episcopale bisschop uitsprak tijdens een kerkdienst. In die woorden riep ze de nieuwe president op tot mededogen voor mensen, zoals migranten, die door bepaalde maatregelen in armoede en uitsluiting verzeild kunnen raken. Trump eiste onmiddellijk van haar excuses. Hij had in zijn speech nochtans de mond vol van “God” en “Amerika als een

land onder God". De hamvraag hierbij is: over welke godheid zou hij het gehad hebben? Daarom nodigt de Psalm ons ook uit de zogenaamde verticale dimensie niet uit het oog te verliezen. In de slotwoorden van Psalm 25 horen we:

Leid mij weg uit al wat mij benart.

Vijanden heb ik te veel, zie het aan, zij haten mij omdat ik uw wegen probeer te gaan.

*O God, Bewogen Nabije, bevrijd Israël uw volk, uit al wat het benauwt,
wanneer het uw wegen van recht en vrede gaat!*

(3) Toch kan ik in deze overdenking niet voorbij aan ELIA, de profeet der profeten.

Hoe nauw Elia ook betrokken was bij de dramatische politieke toestand van zijn tijd, toen koning Achab was gehuwd met de Fenicische prinses Izebel en onder haar invloed de Baälcultus wilde invoeren. Hierdoor probeerde hij de invloed van DE ENE, de bevrijdende God van Israël, ongedaan te maken en te vervangen door BAÄL (wiens naam 'bezitter' betekent), waardoor het land waarin gerechtigheid en gelijkwaardigheid de toon zouden moeten zetten, volledig van gedaante zou veranderen.

Aanvankelijk ontpopt Elia zich tot tegenstander van deze Baälcultus. In deze krachtmeting met de koning gaat hij tot het (zeer gewelddadig) uiterste vanuit zijn geworteld zijn in de Thora.

Maar in dit proces groeit bij de profeet Elia de gedachte dat hij en hij alleen nog de enige is die voor deze krtische weg kiest. Hij lijkt alleen nog te kijken naar zijn unieke profetische roeping. Wanneer hij, ontgoocheld door zijn vermeend alleen-zijn in de strijd voor een op de Thora gerichte samenleving, wegvlucht en zelfs een einde aan zijn leven wil maken, maar dan toch op weg gaat in een tocht van 40 dagen en nachten door de woestijn, komt hij aan bij de berg van de 10 Woorden, de Horeb of de Sinai. Daar spreekt hij uit wat hem op het hart ligt: IK BEN ALLEEN OVERGEBLEVEN IN ISRAËL, die de weg van de trouw is gegaan. En daarop antwoordt de STEM VAN DE ENE VANUIT DE STILTE: Gij, Elia hebt vanuit een soort van religieus verticaal fanatisme niet gezien dat er in Israël 5000 ANDEREN WAREN DIE HUN KNIE NIET HEBBEN GEBOGEN VOOR DE BAÄL en DIE OOK TROUW ZIJN GEBLEVEN AAN DE WEG.

(4)

Samengevat kunnen we zeggen: de Bijbel in zijn geheel nodigt ons uit tot een evenwichtige grondhouding:

Enerzijds geworteld blijven in de bevrijdende spiritualiteit, waaraan we moeten blijven werken om deze niet uit het oog te verliezen. Ik durf zeggen dat hier in de liturgie en in ons bijbels leerhuis plaats wordt gemaakt om hieraan grote aandacht te besteden
Anderzijds blijven weten en beleven dat de WEG hier en nu moet worden gegaan. Het WOORD weerklinkt immers niet in de onbereikbare hoogten en niet in de bedreigende diepten, maar hier onder ons waar het leven vraagt om geleefd te worden. Laten we ons daarin elkaar tot steun en bemoediging zijn.

Lied: Van grond en vuur (Liedboek p. 52-53)

Intermezzo: collecte en praktische afspraken

Tafelgebed: Wij bidden om de komst... (T 11)

Delen van Brood en Wijn

Tijdens het delen van Brood en Wijn beluisteren we Psalm 25 (CD 150 Psalmen vrij)

Naar U, Levende, klimt mijn ziel. U vertrouwd ik, dat Gij zijt. U verlang ik ooit te zien. Door de nacht heen zien uw ogen Mij. Van mijn ellende, keer U niet af	Mijn vertrouwen, beschaam het niet. Op U wachtte ik levenslang. Elke dag weer zoeken mijn ogen Jou. Laat je nu vinden, liefde. Keer je niet af.
---	--

Onze Vader

Vrije voorbeden met als acclamatie:

Houd mij in leven, wees gij mijn redding; steeds weer zoeken mijn ogen naar U.

(Zingt Jubilate, 118, p. 244)

Naar Jos Van Pelt

Elders in de Bijbel lezen we, in een lied van David, hoe broederlijke gemeenschap als dauw is, als olie met andere woorden hoe goed en deugdzaam dat is.

Iets gelijkaardigs zegt Jos Van Pelt in zijn interpretatie van psalm 27 als hij het heeft over de WEG en hem samen te gaan.

‘Ook al tast ik in het duister en mis ik levenslust, toch voel ik diep in mijn benauwde hart kans op vrede.

Ik verlang slechts één iets:

thuis mogen komen, helemaal en voor altijd, ervaren wat liefhebben is, en haar ontmoeten waar zij woont op de WEG die we samen gaan.

Geborgen zal ik me daar voelen, wanneer het mij moeilijk gaat.

Stevig zal ik daar staan, veilig als in een schuiloord.

De solidariteit bij het samen op die weg zijn lokt mij, ze is mij tot hulp, ze begeeft mij nooit, ze verlaat mij nooit, ze maakt mij heel.

Zij toont mij de rechte wegen en de valstrikken;

zij zet mijn zorgen op hun juiste plaats, maar die overweldigen mij niet.

Zij herkent mijn wrevels en irritaties, maar die ontmoedigen mij niet.

Naar dit geluk verlang ik.

Waar anders vind ik mijn zin tot leven?’

Slotlied: Er is een steen gelegd (Lieboek p. 22)

Franciscaanse zegenbede als slot (Ruth Fox)

Moge God ons zegenen met onrust bij gemakkelijke antwoorden,
halve waarheden en oppervlakkige relaties,
zodat er diepgang vanuit ons hart moge leven

Moge God ons zegenen met boosheid over onrechtvaardigheid,
onderdrukking en uitbuiting van mensen

zodat we werken voor rechtvaardigheid, vrijheid en vrede.

Moge God ons zegenen met tranen die we plengen voor hen die lijden
door pijn, verwerping, honger en oorlog,
zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.

En moge God ons zegenen met zoveel dwaasheid dat we geloven
een verschil te kunnen maken in de wereld
zodat we kunnen doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.

En laten we vanuit deze zegenbede elkaar een teken geven van vrede.